

Moja Niepodległa

<https://mojaniepodlegla.pl/mn/aktualnosci/15590,Cykl-audycji-Z-mysla-o-Niepodleglej-w-Polskim-Radiu-Katowice-2020.html>
26.04.2024, 15:37

Cykl audycji „Z myślą o Niepodległej” w Polskim Radiu Katowice (2020)

Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach oraz Polskie Radio Katowice zapraszają na cykl audycji nawiązujących do kalendarza ściennego na rok 2020, wydanego przez katowicki oddział IPN w ramach obchodów stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości oraz walki o włączenie regionu w jej granice w setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości. W nim zdjęcia związane z wydarzeniami lat 1919-1920.

Na kartach pierwszego kalendarza „[Z myślą o Niepodległej](#)” na rok 2018 przedstawiono dwunastu działaczy, dążących do włączenia Górnego Śląska w granice odradzającej się Rzeczypospolitej.

Drugi kalendarz z cyklu „[Z myślą o Niepodległej](#)” poświęcony jest wydarzeniom roku 1919 na Górnym Śląsku. Kalendarz zawiera zdjęcia związane z czesko-polskim konfliktem o Śląsk Cieszyński oraz I powstaniem śląskim. Z kart kalendarza spoglądają nasi przodkowie, czynnie realizujący wyszytą na sztandarach maksymę „Ojczyzno moja, gdy Cię mogę wspierać, nie żal mi cierpieć, nie żal mi umierać”. To dzięki ich ofiarności i poświęceniu Śląsk po kilku stuleciach powrócił do Polski.

Kalendarz ścienny na 2020 r. „[Z myślą o Niepodległej](#)” jest trzecim z serii kalendarzy wydawanych przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach w kolejnych latach świętowania setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Zamierzeniem twórców jest upamiętnienie wszystkich tych, którzy brali udział w walkach o przyłączenie Górnego Śląska do odrodzonej

Rzeczypospolitej. Dzięki starannej selekcji archiwalnych zdjęć oraz opatrzeniu ich opisami historycznymi, kalendarz pełni również funkcje edukacyjne.

Strony wydawnictwa na 2020 rok poświęciliśmy wydarzeniom roku 1920 na Górnym Śląsku. Kalendarz zawiera zdjęcia związane z czesko-polskim konfliktem o Śląsk Cieszyński oraz II powstaniem śląskim – jednym z niewielu zwycięskich polskich zrywów powstańczych. W jego następstwie zlikwidowano złożoną z niemieckich funkcjonariuszy policję bezpieczeństwa Sipo i utworzono Policję Górnego Śląska, której połowę funkcjonariuszy stanowili Polacy. W efekcie po raz pierwszy polskiej ludności Górnego Śląska zapewniono bezpieczeństwo, a aktywistom polskim ochronę i swobodę działania przed wyznaczonym na dzień 20 marca 1921 r. plebiscytem.

Styczniowa karta kalendarza przedstawia pluton kompanii Milicji Śląskiej z Frysztatu. Milicja Śląska została utworzona w maju 1919 r. przez por. Klemensa Matusiaka, w miejsce rozwiązanej z początkiem roku Milicji Polskiej Śląska Cieszyńskiego. Służbę pełniło w niej ok. 500 funkcjonariuszy, którzy strzegli granic Śląska Cieszyńskiego i linii demarkacyjnej z Czechosłowacją. Chronili też mienia i bezpieczeństwa polskiej ludności przed przestępcami oraz czeskimi bojówkami. Formacja stoczyła kilka potyczek z oddziałami czeskimi. W dniu 9 lutego 1920 r., w związku z przybyciem do Cieszyna Międzysojuszniczej Komisji Plebiscytowej, została rozwiązana.

Karta lutowa przedstawia oddziały niemieckiej Reichswehry opuszczające Mysłowice. Na mocy postanowień traktatu wersalskiego Niemcy zobowiązani zostali do wycofania swych sił wojskowych z Górnośląskiego Obszaru Plebiscytowego. Ich ewakuacja trwała od końca 1919 r. do stycznia 1920 r.

Na marcowej karcie widzimy francuskie oddziały górskie maszerujące przez Opole. 21 stycznia 1920 r. do pomocy Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej Rada Najwyższa Konferencji Pokojowej skierowała na Górny Śląsk brytyjsko-francusko-włoski kontyngent wojskowy. Był on podporządkowany rezydującemu w Gliwicach

Naczelnemu Dowództwu Wojsk Sprzymierzonym na Górnym Śląsku i stacjonował na tym terenie do lata 1922 r.

Kwiecień - przyjazd Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej do Katowic. Powitanie na dworcu kolejowym. Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa objęła i sprawowała władzę nad Górnośląskim Obszarem Plebiscytowym na mocy artykułu 88 traktatu wersalskiego od 11 lutego 1920 r. do 10 lipca 1922 r. W jej skład weszli przedstawiciele Włoch, Francji oraz Wielkiej Brytanii. Przewodniczącym został gen. Henri Le Rond. Włochy reprezentował jego zastępca gen. Alberto De Marinis Stendardo di Ricigliano. Wielką Brytanię płk. sir Harold Franz Passawer Percival, a po nim sir Harold Stuart. Komisja rezydowała w Opolu, będącym wówczas centrum administracyjnym Górnego Śląska.

Na karcie majowej - pochód z okazji święta 3 Maja w Osieku koło Wielkich Strzelec (dziś Strzelce Opolskie) w 1920 r. Wiosną 1920 r. przez Górny Śląsk przetoczyła się fala manifestacji i protestów ludności polskiej i niemieckiej. Apogeum polskich protestów i wieców, skierowanych przeciwko „terrorowi niemieckiemu” przypadło na początek maja. Odbyły się wówczas manifestacje m.in. w Bytomiu, Katowicach, Królewskiej Hucie, Lublińcu, Mysłowicach, Opolu, Raciborzu, Zabrze i w szeregu mniejszych miejscowości.

Czerwiec - pracownicy Polskiego Komisariatu Plebiscytowego z komisarzem Wojciechem Korfantym. Polski Komisariat Plebiscytowy został utworzony w lutym 1920 r., jako organ mający nadzorować i koordynować polskie przygotowania do plebiscytu na Górnym Śląsku. W jego skład weszli przedstawiciele wszystkich działających na Górnym Śląsku polskich stronnictw politycznych i ważniejszych organizacji. Z ramienia rządu jego pracami kierował Wojciech Korfanty. Został formalnie rozwiązany po III powstaniu śląskim, w lipcu 1921 r.

Lipiec - napaść bojówek niemieckich na polską manifestację w Lublińcu. W walce o Górny Śląsk obie strony nie przebierały w środkach, często stosując przemoc fizyczną. W starciach bojówki używały broni palnej oraz innych narzędzi. Do ulubionych należały tzw. „kryki” czyli laski, widoczne na zdjęciu w rękach atakujących.

Sierpień – Sipo to licząca 4 tys. funkcjonariuszy, złożona w większości z Niemców, policja bezpieczeństwa Sicherhietzpolizei, która działała na obszarze plebiscytowym od 1919 r. Choć formalnie podlegała Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej, faktycznie, po wycofaniu oddziałów niemieckich z Górnośląskiego Obszaru Plebiscytowego, stała się jedyną zorganizowaną siłą militarną strony niemieckiej i była przez nią bezwzględnie wykorzystywana do zwalczania ruchu polskiego, co wywoływało sprzeciw działaczy polskich.

Na wrześnieowej karcie grupa powstańców śląskich podczas II powstania śląskiego. 19 sierpnia 1920 r. w odpowiedzi na antypolskie działania i zamieszki niemieckie, pod hasłem „samoobrony” rozpoczęło się II powstanie śląskie. Jego celem było usunięcie z obszaru plebiscytowego niemieckich organów bezpieczeństwa oraz utworzenie mieszanej policji polsko-niemieckiej opartej na zasadzie parytetu. Kiedy cel insurekcji został osiągnięty, 25 sierpnia 1920 r. dowództwo Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska podjęło decyzję o zakończeniu walk.

Październik – Banderia powstańcza w Wodzisławiu. Podczas II powstania śląskiego Wodzisław został opanowany przez oddziały powstańcze pod dowództwem Józefa Michalskiego, drogerzystę z Wodzisławia, czołowego organizatora Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska w powiecie rybnickim, późniejszego dowódcę 14 pułku wojsk powstańczych w III powstaniu śląskim.

Listopad – Patrol Policji Górnego Śląska podczas kontroli drogowej w Katowicach. Policja Górnego Śląska została utworzona w miejsce Sicherheitspolizei 24 sierpnia 1920 r. Podlegała ona dowództwu alianckiemu i złożona była po połowie z funkcjonariuszy polskich i niemieckich, noszących charakterystyczne zielonkawe mundury. W efekcie jej powstania poziom bezpieczeństwa ludności i działaczy polskich wzrósł, a skala represji wobec nich zdecydowanie się obniżyła.

Grudzień – Dowództwo Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska w czasie II Powstania (Pierwszy z lewej siedzi Jan Ludyga-Laskowski, trzeci Alfons Zgrzebniok). Utworzona z początkiem 1919 r. tajna Polska Organizacja Wojskowa Górnego Śląska, prowadząca działania zbrojne na

2020 / Czerwiec

Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	So	Nd
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Pracownicy Polakiego Komisariatu Północnyego z komisarzem Władysławem Karłowiczem
Województwo Lubelskie
 Polak Komisariat Północnyemu został utworzony w lutym 1920 r., jako organ wykonawczy i administracyjny w celu przygotowania do przyłączenia do państwa Rzeczypospolitej. W jego skład weszli przedstawiciele wszystkich ówczesnych państw i województw regionu. Z siedzibą stała się w ówczesnym Lubelskim Komisariacie. Stanął formalnie uroczyście po II powstaniu śląskim, w lipcu 1921 r.

2020 / Lipiec

Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	So	Nd
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Napad bojówek niemieckich na polską manifestację w Lublinie
Miasto Czysta Przemysłowców w Czystej, powiat Anety
 W walce o Czysty Śląk ówczesny nieprzebrany w Świdniku, ówczesny starosta powiatowy Kłoczka, W miejscach bojówki używały broni palnej oraz innych materiałów. Do obywateli należało tzw. „zajść” ożywić walkę, widocznie tak się stało w tych okolicznościach.

Kalendarz „Z myślą o Niepodległej”.

Kalendarz „Z myślą o Niepodległej”.

2020 / Sierpień

Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	So	Nd
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Zmechanizowany oddział Sipo
Dr. Albert Giergenz, Główny Komendant
 Sipo to jedna z typów funkcjonariuszy służby w policji i Ministerstwa Polityki, bezpieczeństwa i Spraw Wewnętrznych, która działała na obszarze polskiego Śląska od 1920 r. Celem formacji było zapewnienie bezpieczeństwa i porządku w województwie śląskim. Oddział ten składał się z 400 funkcjonariuszy i policjantów, a jego siedzibą była w Katowicach. Oddział ten brał udział w wielu operacjach i walkach, w tym w walkach o Śląsk. Oddział ten został rozwiązany w 1921 r. i jego członkowie przeszli do innych służb.

2020 / Wrzesień

Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	So	Nd
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Grupa powstańców śląskich podczas II powstania śląskiego
Dr. Albert Giergenz, Główny Komendant
 19 sierpnia 1920 r. w odpowiedzi na atak polskich oddziałów i samodzielną działalność, pod hasłem „samobrona” rozpoczęła się II powstanie śląskie. Jego celem było uwolnienie i obsada polskiego Śląska od niemieckich okupantów. Powstanie to trwało do 1 września 1920 r. i zakończyło się klęską. W tym czasie walczyli o Śląsk polski, który w końcu został przywrócony do państwa polskiego.

Kalendarz "Z myślą o Niepodległej”.

Kalendarz „Z myślą o Niepodległej”.

2020 / Październik

Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	So	Nd
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Bandiera powstańcza w Włodzisławiu
 Miejsce Czysto Powstańcze w Górnym Śląsku
 Podczas II powstania śląskiego Włodzisław został opuszczony przez oddziały powstańcze pod dowództwem Józefa Machalskiego, dirigera partyi i Włodzisławia, członka sejmiku powiatu Polaków Organizacji Wojskowej Górnego Śląska w powstaniu zbrojnym, powołanego dowódcą 14 pułku wojsk powstańczych w II powstaniu śląskim.

2020 / Listopad

Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	So	Nd
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Patrol Policji Górnośląskiej podczas kontroli drogowej w Katowicach
 Francuska Biblioteka Narodowa
 Policja Górnośląska została utworzona w styczniu Śleskiego Powiatu 24 sierpnia 1920 r. Podległa ona dowództwu śleskiego kwatermistrzostwa i funkcjonowała w polskiej i niemieckich, tworzącą oddziały politycznie i celniczymi. W efekcie jej powstania przestała funkcjonować jednostka i dotychczas polskich wojsk, a icha rozprawy wobec nich, odbywając się w Katowicach.

Kalendarz „Z myślą o Niepodległej” 2020.

Kalendarz „Z myślą o Niepodległej”.

2020 / Grudzień

Pn	Wt	Śr	Cz	Pt	So	Nd
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Dowództwo Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska w czasie II Powstania
 (obecnie w ławie śledek Jan Ludzki-Laskowski, trzeci A. Brona Agnieszka)
 Miejsce Czysto Powstańcze w Górnym Śląsku
 Otworzenie w październiku 1920 r. przez Polską Organizację Wojskową Górnego Śląska powołanego dowództwa (obecnie na czele porucznikiem Górnego Śląska w 1920 r. oraz w 1920 r., po wygaszeniu II powstania śląskiego została rozwiązana. W jej miejsce powstała do stycznia Centralny Wychowawczy Filozoficzny, której siedzibą stał się Al. Brona Agnieszka.

Kalendarz „Z myślą o Niepodległej” 2020.